

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV KK 336/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen uhanalaisille pölyttäjille haitallisten hyönteismyrkkujen käytön rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Karin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 337/2022 vp:

Miten hallitus aikoo pysäyttää pölyttäjien määrän ja monimuotoisuuden vähenemisen sekä parantaa sekä uhanalaisten että yleisimpien pölyttäjien elinolosuhteita ja

tulisiko Suomessa ryhtyä toimiin hermomyrkkyä, kuten pralletriinia, levittävien hyönteiskarkottimien käytön rajoittamiseksi ja varmistaa, ettei markkinoilla ole tarjolla pölyttäjiä häiritseviä hermomyrkkyjä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pölyttäjien määrän ja monimuotoisuuden vähenemistä ehkäistään erityisesti kansallisessa pölyttäjästrategiassa mainituilla keinoilla. Kansallisen pölyttäjästrategian tavoitteena on vuoteen 2030 mennessä pysäyttää pölyttäjien määrän ja monimuotoisuuden väheneminen ja varmistaa pölyttäjäkantojen vakiintuminen ja kehittyminen myönteiseen suuntaan. Pölyttäjästrategian tavoitteita on toimeenpantu mm. useilla hankkeilla ja ohjelmilla. Suomessa suurimpia pölyttäjiä uhkaavia tekijöitä ovat elinympäristöjen laadun ja määrän väheneminen. Keskeisimpiä keinoja pölyttäjien elinolosuhteiden parantamisessa ovat mm. elinympäristöjen kunnostustoimet Helmi-elinympäristöohjelmassa sekä tietopohjan laajentaminen pölyttäjien huomioimiskeinoista eri elinympäristöissä. Pölyttäjien huomioimista erilaisissa elinympäristöissä edistetään useissa ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön rahoittamissa hankkeissa (mm. METSO-ohjelman hankkeet PÖLYMETSÄ- ja TEKOPÖLY sekä Suomen ympäristökeskuksen PÖLYKOORDI-hanke). Tarvittavaa tietoa tärkeimpien pölyttäjäkantojen kehityksestä saadaan keväällä käynnistyneen kansallisen pölyttäjäseurannan sekä kimalaisseurannan ansiosta. Pölyttäjien hyväksi tehtävän työn koordinoitua ja yhteistyötä edistetään ympäristöministeriön rahoittamassa Suomen ympäristökeskuksen PÖLYKOORDI-hankkeessa. Pölyttäjien hyväksi tehtävän työn koordinoitua ja yhteistyön lisääminen ovat hyvin keskeisiä toimenpiteitä, koska pölyttäjien turvaamiseksi tarvittavat toimet koskevat laaja-alaisesti yhteiskunnan eri osa-alueita, hallinnonaloja sekä maankäyttösektoria.

Pölyttäjiin kohdistuvia haitallisia painetekijöitä ovat myös mm. kemikaalit ja ympäristön pilaantuminen. Pölyttäjästrategian tavoitteena on vähentää pölyttäjille haitallisten painetekijöiden, kuten kasvinsuojeluaineiden ja biosidien, vaikutuksia. Tavoitteena on mm. tukea biosidien kestäväää käyttöä edistävää tutkimusta ja kehittämistyötä sekä tarjota kotipuutarhureille tietoa biosidien haitoista.

Hyönteisten torjuntaan käytetään kahdenlaisia biosidivalmisteita: hyönteiskarkotteita ja hyönteismyrkkyjä. Lähtökohtaisesti hyönteisiä karkottavat valmisteet ovat ympäristölle vähemmän haitallisia kuin hyönteismyrkyt, joiden tehtävä on tappaa.

Hyönteismyrkyt ja -karkotteet ovat biosidivalmisteita. Turvallisuus ja kemikaalivirasto (Tukes) vastaa biosidivalmisteiden hyväksymisestä Suomessa kemikaalilain 599/2013 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 528/2012 (biosidiasetus) mukaisesti. Hyönteismyrkkyjä tai karkotteita ei saa saattaa markkinoille eikä käyttää ilman Tukesin hyväksymistä. Vastaava menettely on käytössä kasvinsuojeluaineille, joista osa on myös hyönteismyrkkyjä.

Biosidivalmisteiden hyväksymispäätökset perustuvat ympäristö- ja terveysriskinarviointeihin. Hyväksyessään biosidivalmisteen Tukes varmistaa, että kemikaalilaissa tai biosidiasetuksessa mainitut hyväksymisen edellytykset täyttyvät. Hyväksymisen edellytyksenä on, että valmiste ei aiheuta ilmeistä haittaa terveydelle tai ympäristölle hyväksymisen ehtojen mukaan käytettäessä. Valmisteen on oltava riittävän tehokas ja käyttötarkoitukseensa sopiva.

Hyönteismyrkyt, kuten paljon julkista keskustelua herättäneet höyrystimissä käytettävät d-alletriini ja pralletriini, ovat synteettisiä pyretroideja ja vaikuttavat hyönteisten hermostoon. Tukes on kemikaalilain nojalla hyväksynyt höyrystimet käyttöön rakennusten välittömässä läheisyydessä kuten terasseille ja kuisteille. Laitteen käyttö pihapiirin ulkopuolella esimerkiksi metsässä on kielletty. Höyrystimien toiminta perustuu siihen, että hyttysset aistivat ilmassa olevan myrkyn ja pyrkivät välttämään sitä. Myrkky laimenee ilmassa, joten sen vaikutukset ovat todennäköisesti paikallisia, mutta myrkky vaikuttaa kaikkiin hyönteisiin, myös pölyttäjiin.

Edellä mainittujen tehoaineiden kansallista arviointia kattavampi riskinarviointi on kesken EU-tasolla. Riskinarviointien valmistuttua päätetään, millaisilla riskinhallintakeinolla tehoaineiden aiheuttamat riskit pölyttäjille voidaan minimoida tai voidaanko tehoaineita lainkaan hyväksyä.

Suomessa pölyttäjien suojelemiseksi hyönteismyrkkyjen käyttöä rajoitetaan kuitenkin jo nyt kansallisilla riskinhallintakeinoilla. Pölyttäjien suojelemiseksi on vuodesta 2018 hyönteismyrkkyvalmisteisiin vaadittu merkintä ”Vaarallista mehiläisille”, ellei käytettävissä ole tutkittua tietoa siitä, että valmisteen sisältämä tehoaine ei ole mehiläisille myrkyllistä. ”Käyttö kukkivien kasvien ja mehiläispesien lähellä kielletty” -merkintä on vaadittu, jos valmiste on vaarallista pölyttäjille ja on olemassa riski, että valmistetta kulkeutuisi kukkiville kasveille tai mehiläispesiin. Lisäksi kulluttajille on ulkokäyttöön hyväksytty hyönteismyrkkyjä vain syöttölaatikoissa, jos valmiste on saanut ”Vaarallista mehiläisille” -merkinnän ja se on sisältänyt mehiläisiä houkuttelevaa ainetta.

1.1.2022 lähtien hyönteismyrkkyjen kansallisia rajoituksia on tiukennettu ja esimerkiksi ulko-käyttöön ei enää hyväksytä valmisteita hyötyniveljalkaisten tai sellaisten lajien torjuntaan, joiden aiheuttamia haittoja ihmisille, esineille tai rakennuksille ei pystytä osoittamaan. Lisäksi valmisteet, joiden käyttöön liittyy riski siihen, että hyönteisille kehittyy vastustuskyky (resistenssi) muille samankaltaisille aineille, on tarkoitettu vain koulutetuille ammattilaisille.

Hyönteismyrkkyjen ja kaikkien muidenkin biosidivalmisteiden lupapäätöksissä määrätään käyttöohjeista ja rajoituksista, joita noudattamalla valmisteen käyttö on turvallista. Jokaisen käyttäjän vastuulla on noudattaa niitä ympäristön ja terveyden suojelemiseksi.

Helsingissä 11.7.2022

Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo